

ZAMONAVIY TA'LIMDA MASOFAVIY TA'LIM VA RAQAMLI PLATFORMALAR.

Nasiriddinov Vohidjon Javlon o'g'li
Jizzax viloyati Pedagogik mahorat markazi
"Raqamli texnologiyalarni rivojlantirish"
bo'limi yetakchi mutaxassisi

Annotatsiya. Mazkur maqola masofaviy ta'lim tizimining zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni raqamli platformalarning ahamiyati, ularning afzalliklari va mavjud muammolari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, masofaviy ta'limni rivojlantirishning istiqbollari hamda ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni yoritib berilgan.

Аннотация. В данной статье проводится научный анализ роли дистанционного образования в современном образовательном процессе, важности цифровых платформ, их преимуществ и существующих проблем. Также освещаются перспективы развития дистанционного образования и его роль в повышении качества образования.

Abstract. This article scientifically analyzes the role of distance education in the modern educational process, the importance of digital platforms, their advantages and existing problems. It also highlights the prospects for the development of distance education and its role in improving the quality of education.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, raqamli palatforma, axborot texnologiyalari, elektron ta'lim, onlayn ta'lim, multimedia, innovatsiya.

Ключевые слова: дистанционное обучение, цифровая платформа, информационные технологии, электронное обучение, онлайн-обучение, мультимедиа, инновации.

Keywords: distance learning, digital platform, information technology, e-learning, online learning, multimedia, innovation.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora- tadbirlari to'g'risidagi farmoni (PF–6079, 2020-yil 5-oktabr).

Mazkur farmonda ta'lim tizimiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, masofaviy ta'limni rivojlantirish va raqamli platformalarni takomillashtirish vazifalari belgilangan.

Ushbu qaror umumiy oʻrta taʼlim maktablarida raqamli platformalarda oʻqitish tizimini takomillashtirish zaruratini yana bir bor tasdiqlaydi.

Bugungi kunda dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha sohalarda, jumladan, taʼlim tizimida ham tub oʻzgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamlashtirish jarayonining kengayishi natijasida taʼlim berishning yangi shakllari paydo boʻlib, ular orasida masofaviy taʼlim alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, internet texnologiyalarining rivojlanishi hamda elektron resurslarning koʻpayishi taʼlim jarayonini masofadan turib samarali tashkil etish imkonini yaratdi.

Masofaviy taʼlim – bu oʻqituvchi va oʻquvchi bir joyda boʻlmagan holda zamonaviy axborot texnologiyalari orqali bilim berish va bilim olish jarayonidir. Ushbu taʼlim shakli vaqt va makon bilan bogʻliq cheklovlarni kamaytirib, taʼlim olish imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Raqamli platformalar esa masofaviy taʼlimning asosiy vositasi hisoblanadi. Hozirgi kunda Zoom, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Coursera kabi platformalar keng qoʻllanilib, ular yordamida videodarslar, test sinovlari, elektron topshiriqlar va interaktiv mashgʻulotlar tashkil etilmoqda.

Shu sababli masofaviy taʼlim va raqamli platformalarning zamonaviy taʼlim tizimidagi oʻrni hamda samaradorligini ilmiy jihatdan oʻrganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Masofaviy taʼlim tushunchasi va uning mohiyati

Masofaviy taʼlim taʼlim berishning innovatsion shakllaridan biri boʻlib, u internet texnologiyalari asosida amalga oshiriladi. Mazkur taʼlim shaklida oʻquvchi oʻzi istagan joyda turib bilim olish imkoniyatiga ega boʻladi.

Masofaviy taʼlimning asosiy maqsadi – zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali aholining barcha qatlamlariga sifatli taʼlim yetkazib berishdir. Ushbu tizim yordamida oʻquvchi nafaqat nazariy bilim oladi, balki elektron resurslar bilan ishlash koʻnikmalarini ham rivojlantiradi.

Masofaviy taʼlimning quyidagi asosiy xususiyatlari mavjud:

Taʼlim jarayonining moslashuvchanligi;

Vaqt va joy tanlash erkinligi;

Elektron resurslardan keng foydalanish;

Interaktiv muloqot imkoniyatlari;

Mustaqil ta'lim olish ko'nikmasining rivojlanishi.

Bugungi kunda masofaviy ta'lim nafaqat oliy ta'lim muassasalarida, balki maktab, akademik litsey, kasb-hunar maktablari va malaka oshirish tizimida ham keng qo'llanilmoqda.

Masofaviy ta'lim tizimi ayniqsa pandemiya davrida o'zining naqadar muhim ekanligini namoyon etdi. Karantin sharoitida millionlab o'quvchilar va talabalar aynan raqamli platformalar orqali ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Raqamli platformalarning ta'lim jarayonidagi o'rni

Raqamli platformalar masofaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular orqali o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi aloqa amalga oshiriladi hamda ta'lim jarayoni boshqariladi.

Hozirgi kunda quyidagi platformalar keng tarqalgan:

Zoom platformasi

Zoom platformasi videokonferensiya tashkil etish imkonini beradi. Ushbu platforma orqali onlayn darslar, seminarlar va uchrashuvlar o'tkaziladi. Zoom dasturining qulayligi shundaki, unda ekran almashish, ovozli va matnli muloqot qilish, darslarni yozib olish imkoniyatlari mavjud.

Google Classroom

Google Classroom o'quv jarayonini boshqarishga xizmat qiluvchi platforma hisoblanadi. U orqali topshiriqlar yuborish, testlar tashkil qilish, baholash va o'quvchilar faoliyatini nazorat qilish mumkin.

Moodle tizimi

Moodle ochiq kodli ta'lim platformasi bo'lib, ko'plab ta'lim muassasalarida qo'llaniladi. Ushbu tizim elektron kurslar yaratish, testlar o'tkazish va masofaviy nazoratni amalga oshirish imkonini beradi.

Microsoft Teams

Microsoft Teams platformasi onlayn muloqot va hamkorlikni tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Platforma orqali videodarslar, fayl almashish va guruhli ishlash imkoniyati mavjud.

Coursera va Udemu

Mazkur platformalar xalqaro onlayn ta'lim tizimlari bo'lib, ularda dunyoning yetakchi universitetlari va mutaxassislari tomonidan tayyorlangan kurslar mavjud.

Raqamli platformalarning qo'llanilishi natijasida ta'lim sifati oshib, o'quvchilar uchun qulay va interaktiv muhit yaratilmoqda.

Masofaviy ta'limning afzalliklari

Masofaviy ta'lim zamonaviy ta'lim tizimida ko'plab qulayliklarni yaratadi. Ushbu tizimning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

Vaqt va mablag' tejallishi

Masofaviy ta'limda o'quvchi ta'lim muassasasiga borishi shart emas. Bu esa yo'l xarajatlari va vaqtni tejash imkonini beradi.

Talim olish imkoniyatining kengayishi

Internet orqali dunyoning istalgan nuqtasidan turib ta'lim olish mumkin. Bu ayniqsa chekka hududlarda yashovchi fuqarolar uchun muhim ahamiyatga ega.

Mustaqil ta'lim konikmasining rivojlanishi

Masofaviy ta'lim o'quvchilarda mustaqil ishlash, vaqtni rejalashtirish va axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Elektron resurslardan foydalanish

Video darslar, elektron kitoblar, prezentatsiyalar va multimedia vositalari ta'lim samaradorligini oshiradi.

Qulaylik va moslashuvchanlik

O'quvchi o'ziga qulay vaqtda darslarni ko'rib chiqishi hamda topshiriqlarni bajarishi mumkin.

Shu sababli ko'plab rivojlangan davlatlarda masofaviy ta'lim tizimi an'anaviy ta'lim bilan birgalikda qo'llanilmoqda.

Masofaviy ta'limning muammolari

Masofaviy ta'limning afzalliklari bilan bir qatorda ayrim kamchilik va muammolari ham mavjud.

Internet bilan bog'liq muammolar

Ba'zi hududlarda internet tezligining pastligi yoki internet tarmog'ining mavjud emasligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Texnik vositalarning yetishmasligi

Barcha o'quvchilarda kompyuter, planshet yoki smartfon mavjud emasligi masofaviy ta'limni to'liq tashkil etishga to'sqinlik qiladi.

Jonli muloqotni kamayishi

An'anaviy ta'limdagi bevosita muloqot masofaviy ta'limda to'liq ta'minlanmaydi. Bu esa ayrim hollarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini pasaytirishi mumkin.

Nazoratning murakkablashuvi

Masofaviy ta'limda o'quvchilar bilimni nazorat qilish va mustaqil bajarilgan ishlarni aniqlash qiyinlashadi.

Psixologik omillar

Uzoq vaqt kompyuter qarshisida ishlash inson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun internet infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy texnik vositalarni keng joriy etish hamda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish zarur.

O'zbekiston masofaviy ta'limning rivojlantirish istiqbollari

Bugungi kunda O'zbekistonda ham raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ta'lim tizimiga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha muhim vazifalar belgilangan.

Oliy ta'lim muassasalarida elektron kutubxonalar, virtual laboratoriyalar va onlayn kurslar soni ortib bormoqda. Shuningdek, maktablarda elektron kundalik va masofaviy platformalardan foydalanish kengaymoqda.

Kelajakda sun'iy intellekt, virtual reallik va multimedia texnologiyalarining rivojlanishi masofaviy ta'lim sifatini yanada oshiradi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida tub burilish yasab, masofaviy ta'limning keng ommalashuviga sabab bo'ldi. Bugungi kunda masofaviy ta'lim nafaqat muqobil ta'lim shakli, balki uzluksiz ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, raqamli platformalarning rivojlanishi ta'lim jarayonini yanada qulay, tezkor va samarali tashkil etish imkonini yaratmoqda.

Maqolada tahlil qilinganidek, Zoom, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Coursera kabi raqamli platformalar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi masofani qisqartirib, interaktiv ta'lim muhitini shakllantirmoqda. Ushbu platformalar orqali videodarslar tashkil etish, topshiriqlarni elektron shaklda yuborish, test sinovlarini o'tkazish, baholash jarayonlarini avtomatlashtirish hamda o'quvchilar faoliyatini muntazam nazorat qilish imkoniyati yuzaga kelmoqda. Natijada ta'lim sifati oshib, o'quvchilarning mustaqil ishlash, axborotni izlash va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanmoqda.

Masofaviy ta'limning asosiy afzalliklari sifatida vaqt va mablag' tejallishi, ta'lim olish imkoniyatining kengayishi, geografik cheklolarning kamayishi hamda o'quv jarayonining moslashuvchanligini ko'rsatish mumkin. Ayniqsa, chekka hududlarda yashovchi fuqarolar uchun masofaviy ta'lim katta imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, elektron resurslar, multimedia vositalari va interaktiv metodlardan foydalanish ta'limning samaradorligini oshirib, darslarning qiziqarli va innovatsion tarzda tashkil etilishiga xizmat qilmoqda.

Biroq masofaviy ta'lim tizimida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, internet tarmog'ining sifati pastligi, texnik vositalarning yetishmasligi, jonli muloqotning cheklanishi hamda nazorat tizimidagi murakkabliklar ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, ayrim o'quvchilarda mustaqil ta'lim olish ko'nikmasining yetarli shakllanmaganligi ham muammolardan biri hisoblanadi. Shu sababli masofaviy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish uchun zamonaviy texnik infratuzilmani takomillashtirish, internet qamrovini kengaytirish hamda pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi.
3. Ishmuhamedov R. “Innovatsion pedagogik texnologiyalar”. – Toshkent.
4. Begimqulov U. “Pedagogik ta’limda axborot texnologiyalari”. – Toshkent.
5. Abduqodirov A. “Masofaviy ta’lim asoslari”. – Toshkent.
6. Internet manbalari va elektron ta’lim platformalari materiallari.
7. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo‘yicha ilmiy maqolalar va o‘quv qo‘llanmalar.